

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2022. június 1.

Iskola, osztály: Dabasi Táncsics Mihály Gimnázium, 10. A

Iskola neve és címe: Dabasi Táncsics Mihály Gimnázium; Dabas, Szent István tér 2., 2370

Tanít: Adamicza Andor

Témakör megnevezése: A világgazdaság erőterei (A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig)

Tanítási egység (téma) címe: A kék banántól a félperifériák felé

Az óra (jellemző) típusa: Új ismereteket szerző és feldolgozó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai:

- A kelet-közép-európai félperiféria térség megismerése
- A félperiféria tulajdonságainak megállapítása a kelet-közép-európai térségben
- Kitérési lehetőségek bemutatása
- A térség jelenlegi gazdaságföldrajzának átfogó megismertetése

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

- A centrum és félperifériai területek megkülönböztetésének képessége
- A Föld különböző térségeiben kialakult eltérő társadalmi-gazdasági fejlettség okainak elemzése alapján az értékelő gondolkodás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések, folyamatok felismerése
- Az ábraelemzés, matematikai készség fejlesztése
- Problémamegoldó képesség fejlesztése

2.3. A tanítási óra nevelési céljai:

- Más társadalmak kultúrájának megismerése iránti érdeklődés felkeltése, a különböző kultúrák iránti tolerancia fejlesztése.
- A közös munkában való hatékony részvétel
- Az egyéni gondolatok megfogalmazása és kommunikálása
- A csoportban munkálkodás előnyeinek megtapasztaltatása
- A gazdasági adatok és szöveges jellemzések mögötti összefüggések keresése

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: gyártási lánc, munkatermelékenység, recesszió,
- megerősítendő: magterület, félperiféria, periféria, gazdasági/politikai rendszerváltozás, privatizáció, infláció, külföldi működőtőke, transznacionális vállalatok, K+F, piacgazdaság, szerkezetváltás

b. Folyamatok:

- új: Az autóipar gyártási láncának kiépülése a kelet-közép európai térségben
- megerősítendő: A kelet-közép-európai országokban lezajlott gazdasági és politikai

rendszerváltozás, ipari szerkezetváltás (nehézipar → gépipar, szolgáltatás),

c. Összefüggések:

- új: Archaikus gazdasági szerkezet – környezetkárosítás, külföldi működőtőke megjelenése – poszt szocialista országok,
- megerősítendő: szocialista gazdaság – alacsony termelési fejlettség, szocialista gazdaság – gazdaságilag jövedelmezőtlen ágazat fenntartása, tervgazdaság – piacgazdaság – gazdasági recesszió,

d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek:

- A tematikus térképek vizsgálata
- Gazdasági mutatók értékelése, megállapítások tétele
- Térképhasználat

e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?):

- Kommunikációs kompetencia – egyéni munka, csoportmunka, feladatok ellenőrzése, (szaknyelv, szókincs)
- Intellektuális kompetencia – gondolkodtató kérdések feltétele
- Matematikai kompetencia – gazdasági adatsorok értelmezése, összefüggések megállapítása az adatok alapján

f. Főbb tanulói tevékenységek:

- frontális osztálymunka
- egyéni munka
- páros munka
- csoportmunka

3. Szemléltető és munkaeszközök

- Projektor (PowerPoint előadás vetítése, térképek vetítése, képek vetítése)
- Atlasz (Közép-Európa domborzati térképe)
- Feladatlap (Üres táblázat és a hozzá tartozó 4 szöveg)

4. Felhasznált irodalom

- ARDAY ISTVÁN – DR. CZIRFUSZ MÁRTON – HORVÁTH TAMÁS: Földrajz 9-10. tankönyv. II. kötet Oktatási Hivatal, 2021.
- Makádi Mariann, Horváth Gergely, Farkas Bertalan Péter: Tanulási-tanítási technikák a földrajztanításban Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2013.
(<https://ttk.elte.hu/dstore/document/897/book.pdf> - 2022.05.29. – Utolsó letöltés dátuma: 2022.05.28.)
- Kőrösi István: Kelet-Közép-Európa felzárkózásának lehetősége és kilátásai az európai unióban.
(http://real.mtak.hu/34174/1/Korosi_Kelet_Kozep_Europa..._u.pdf – Utolsó letöltés: 2022.05.31.)
- Molnár Ernő: Kelet-Közép-Európa az autóipar nemzetközi munkamegosztásában. In: Tér és Társadalom. 26. évf., 1. szám, 2012.
(http://real.mtak.hu/117097/1/EPA02251_Ter_es_tarsadalom3860.pdf - Utolsó letöltés dátuma:

2022.05.30.)

- Szervezeti és munkaformák ([http://geogo.elte.hu/images/7 Szervezeti munkaformak OK.pdf](http://geogo.elte.hu/images/7_Szervezeti_munkaformak_OK.pdf) - Utolsó letöltés dátuma: 2022.05.29.)

5. Mellékletek jegyzéke

Az óra részletes felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
1,5'	Bevezető Jelentés, köszönés, felszerelések használatbavétele. Új téma: A kék banántól a félperifériák felé (Tk. 78-81.o)		-----	frontális osztálymunka (frontális beszélgetés)	-----
4,5'	Előző tananyag ismételése – <u>BINGÓ játékkal</u> Feladatleírás: Mindenki kap egy lapot, amin egy 3x3-as téglalap található. 9 kérdés lesz, aminek csak a válaszát kell leírni az adott téglalapba. Sorba haladunk (1., 2. → 9.). Miután végére érünk a kérdéseknek, ellenőrzés! Amennyiben vízszintesen, függőlegesen vagy ferdén kijön a három hibátlan válasz, akkor bingót kell kiáltani és fel kell állni. → Jutalom: szóbeli dicséret. Az ellenőrzés egészen a harmadik csoport bingó találatot elérő személy(ek)ig tart.	motiváció	tudásellenőrzés játékkal	egyéni munka (játékos ismételés)	3x3-as lapocskák, táblakréta 1. melléklet ppt 1. dia
5,5'	Magyarország példáján keresztül a KKE-i országok rendszerváltozásainak bemutatása Feladat: A kivetített kérdések megválaszolásával mutasd be, hogy milyen változások mentek végbe a KKE-i országokban a rendszerváltozás időszakában. Majd ellenőrzés.	felidézés, tényfeltárás	szövegelemzés	pármunka	ppt 2. dia ppt 3. dia ppt 4. dia ppt 5. dia ppt 6. dia
3'	Irányított tanári kérdésekkel rávezetem a gyerekeket a leglényegesebb összefüggésekre.	tényfeltárás, rendszerezés	tanári magyarázat	frontális osztálymunka (tanári magyarázat)	ppt 6. dia

10'	Csoportmunka – 7 db 4 fős csoportok A tanulókat a tanár osztja be, számolósos technikával. Ha ez megvan, táblázatok kiosztása, atlaszok kinyitása (csoportonként legalább 3 db). Az országokhoz tartozó összekevert városok halmazának kivetítése. → <u>Feladat</u>: Az atlasz segítségével írják az egyes országok oszlopaiba ezeket a városokat. Majd mindenki húzzon egy cetlit, amiről le lehet olvasni, persze a térkép segítségével, mivel konkrét nevet nem társítok a városhoz, csak körülírom, hogy hol van és ezt a diáknak kell megkeresni. Ha mindenki végzett a sajátjával utána egymással megosztják a begyűjtött infókat → utána ellenőrzés.	elemzés, rendszeresítés	szövegelemzés, mozaikmódszer	csoportmunka (heterogén, homogén)	ppt 7-8. dia 2. melléklet
5'	<u>Délszláv államok helyzete</u> Heterogén etnikai elrendeződés; vallási, kulturális feszültségek, konfliktusok a történelemben → pl.: délszláv háború, Horvátország EU-ba történő felvételének problémája Szlovénia, Horvátország, Szerbia, Bosznia-Hercegovina rövid jellemzése néhány mondatban → tanári közlés	elemzés elemzés	tanári magyarázat szemléltetéssel	frontális osztálymunka (tanári magyarázat, kérdve kifejtés)	9-11. dia
4'	Gyűjtsenek a gyerekek két-két telepítőtényezőt, ami arra sarkallná a befektetőket, hogy fektessenek be a kelet-közép-európai országok valamelyikébe. Pl.: <i>Lengyelo.</i>: kikötők menti városok → hajózás, szállítás, kereskedelembe való bekapcsolódás <i>Szlovákia</i>: Duna menti település → Pozsony → Duna – Majna - Rajna vízi út Kelet-közép-európai térség → nagyon alacsony adók!	absztrakció ellenőrzés	vizsgálódás, térképelemzés	egyéni munka	

8'	Az <u>autóipar jelentőségének kihangsúlyozása</u> grafikonok, ábrák segítségével.		ábraelemzés,	frontális osztálymunka (tanári magyarázat, kérdeve kifejtés)	12. dia
	Próbáljuk meg megnevezni az autógyártók székhelyeit → konkl.: Más térségben találhatóak, Nyugat-Európa, Ázsia, Amerika	absztrakció			
	Megállapítástétel a két ábra alapján az autóipar jelentőségére az EU-ban. → Kiemelkedően jelentős tényező a feldolgozóiparon belül.	elemzés	vizsgálódás,		13-16. dia
	Miért baj az, ha teljes mértékben az autóiparra épül egy ország gazdasága? → Kiszolgáltatottság	tényfeltárás	ábraelemzés		17. dia
	A „ <u>hozzáadott érték</u> ” kifejezésének megnevezése → A grafikont vessük össze a korábban megtanult félperiféria tulajdonságaival				18. dia
	Németország kiemelkedő szerepe az európai autóiparban.				
3'	Az óra anyagának ismételése, rendszerezése, rögzítése.	ellenőrzés	tanári magyarázat	frontális osztálymunka (tanári magyarázat, kérdeve kifejtés)	
	Ismétlőkérdések feltétele tanári irányítással.	összefoglaló rögzítés,			-----

Mellékletek

1. melléklet

BINGÓ: kérdések és válaszok

Magyarország Európa ezen részéhez tartozik. Válasz: <u>Kelet-Közép-Európa</u>	Mi az elnevezése Nyugat-Európa legfejlettebb területeit csoportosító formát? Válasz: <u>Kék banán</u>	Hogy hívjuk Wallerstein világrendszer-elméletének legfejlettebb területeit? Válasz: <u>Centrum</u>
Hogy hívjuk az EU azon pénzügyi alapját/politikáját, amely az egyes tagállamok térségei közti társadalmi-gazdasági különbségeit próbálja minimalizálni? Válasz: <u>Kohéziós politika</u>	Fejezd be a mondatot: Az Európai Unió *****i óriás, de politikai törpe. Válasz: <u>gazdasági</u>	Az EU tervezési-statisztikai egységei. Válasz: <u>Régiók</u>
Wallerstein világrendszer-elméletében a legfejletlenebb térség. Válasz: <u>Perifériák</u>	Mi ez a fogalom? Egy korábban kialakult termelési / fogyasztási / szolgáltatási forma arányának a megváltozása Válasz: <u>Szerkezetváltás</u>	1973-ban és 1979-ben bekövetkező globális gazdasági esemény Válasz: <u>Kőolajár-robbanás</u>

2. melléklet

Lengyelország	Csehország	Szlovákia	Románia

Lengyelország

Lengyelország a térség legnagyobb államalakulata mind népességben, mind területben. A két világháború között ez az ország is a szovjet érdekszférába került, ezáltal a szovjet gazdasági modell átvétele itt is megjelenik. Már ekkoriban is stratégiai fontosságú nyersanyag volt a szén. Lengyelországban jó minőségű feketekőszén és színesfémérclelőhelyeket közvetlenül a cseh-lengyel határ menti területen bányásznak még mind a mai napig, ami már a történelem korábbi

időszakában is jelentős vidéknek számított. Az egyik leforgalmasabb kikötője az országnak az Odera torkolatánál található, a korábbi iparvidék import-export forgalmát bonyolítja le. A másik kiemelkedően fontos tengeri kikötő a Balti-tenger partjánál található, ahol egy gyönyörű szép turzáskampó védi a partokat a hullámoktól, épp a Visztula torkolatán található település. Itt kőolaj-finomítás, hajóipar és kikötőipar jellemző. A következő város délnyugatra található a fővárostól. Ez a terület korábban a textilipar központjának számított (a „lengyel Manchester”), de mára szerkezetváltást hajtottak végre és háztartási gépek, vegyipari termékek gyártása zajlik. Az „utolsó” város pedig a legnagyobb ipari, igazgatási és oktatási központnak számít közel a csh-lengyel-szlovák határhoz.

Csehország

Csehország, történelme során fejlett ipari kultúrát tudott kiépíteni, ami már az Osztrák-Magyar Monarchia idején is kiemelkedőnek számított. Nem csoda, hogy itt található a Skoda Művek autógyártó cég központja, egész pontosan délnyugat Csehországban, közel a határhoz. A másik ilyen fontos település már az ország északi felében található, ugyanis itt működik a Skoda személygépkocsi gyára. Az ország legkeletebbi felé nagymultú fürdőváros található, ami segített abban, hogy az ország a turizmus révén gazdasági haszonra tegyen szert. Áttérve az ország keleti részére a nehézgépgyártás (bányagépek, kohászati és erőművi berendezések) gyártásának fellegvára itt található, szinte a lengyel határ mentén. Az „utolsó” város az ország dél/délkeleti részében húzódik a Morva-medencében egész pontosan. Itt szintén sokoldalú gépgyártás folyik, vásárvárosnak számít és a Zetor traktorgyár emelkedik ki leginkább.

Szlovákia

Szlovákiából az elmúlt évek során igazi autógyártó nagyhatalommá vált, az egy főre jutó autógyártásban világelsővé vált. A szlovák autógyártásnak három központja van, az egyik a főváros, amelynek szerencsés elhelyezkedése bekapcsolja őt a nemzetközi kereskedelembe. Az ország másik végében található, egykoron szintén Magyarországhoz tartozó város, iparvárosnak számít, az itteni vasműben főleg import vasból állítanak elő acélt. Visszatérve az ország nyugati felébe közel Pozsonyhoz szintén az autógyártásé a főszerep (Peugeot, Citroen), illetve az ország északnyugati határánál található településen is.

Szlovákiában mind a mai napig jelentős számú magyar kisebbség él, Románia után a második legtöbb számú.

Románia

Románia hatalmas területű ország, amely szintén megviselt a II. világháborút követő időszak. Az erőltetett iparosítás rendkívül komoly környezeti károkhoz vezetett. Az ország kedvező fekvése miatt (Duna, Fekete-tenger) kikötői révén könnyedén be tud kapcsolódni a nemzetközi kereskedelembe, ennek egyik főszereplő városa éppen a román tengerparton húzódik, ahol a hajóipar és kikötőipar jellemző. Egy másik román városban a szászok egykori központjánál a gépipar az, ami a leginkább meghatározó csak úgy, mint a főváros esetében is. A magyar határhoz legközelebbi városban a nehézgépgyártás vált a legmeghatározóbbá.

Szlovákiához hasonlóan itt is rengeteg magyar él kisebbségben elcsatolva az anyaországtól. A szomszédos országok közül itt él a legtöbb magyar.